

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 16852

Tarih : 04.03.2026

10/3902

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Engelli öğrencilerin ortaokul ve lise düzeyinde eğitim hakkına erişimi, yalnızca pedagojik bir mesele değil; anayasal güvence altındaki temel hakların, eşit yurttaşlık ilkesinin ve sosyal devlet sorumluluğunun doğrudan bir göstergesidir. Anayasa'nın 42'nci maddesi uyarınca kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamazken, 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında KHK engelli bireylerin ihtiyaçlarına uygun eğitim ortamlarının sağlanmasını emretmektedir. Buna rağmen uygulamada, özellikle ortaokul ve lise kademelerinde özel eğitim sınıflarının açılmaması, kaynaştırma eğitiminin gerekli altyapı ve destek mekanizmaları olmaksızın dayatılması ve bölgesel imkân farklılıkları nedeniyle engelli öğrencilerin eğitim hakkına fiilen erişemediği görülmektedir. Bu durum fırsat eşitliği ilkesini zedelemekte, engelli öğrencileri görünmezleştirmekte ve eğitim hakkının özünü daraltmaktadır. Bu nedenle engelli öğrencilerin eğitim hakkına erişiminde yaşanan yapısal, idari ve hukuki sorunların bütün boyutlarıyla araştırılması amacıyla, Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Semra ÇAĞLAR GÖKALP

Bitlis Milletvekili

GEREKÇE

Anayasa'nın 42. maddesi, "Kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz" hükmüyle eğitim hakkını temel bir hak olarak güvence altına almaktadır. 5378 sayılı Engelliler Kanunu ise engelli bireylerin "insan onuru ve haysiyetinin dokunulmazlığı" temelinde bireysel özerkliğe saygı gösterilmesini, engelliliğe dayalı ayrımcılığın yasaklanmasını ve fırsat eşitliğinin sağlanmasını esas alır. Buna paralel olarak 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, durumları ayrı bir sınıfta eğitilmeyi gerektiren öğrenciler için okul öncesinden ortaöğretime kadar her kademedede özel eğitim sınıfları açılacağını emreder. Bu yasal düzenlemeler, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim ortamlarının ve araç-gereçlerinin engellilik durumlarına uygun biçimde sağlanmasını zorunlu kılar.

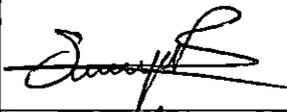
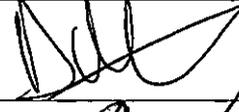
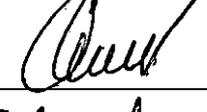
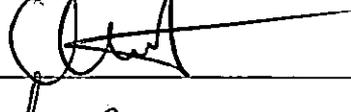
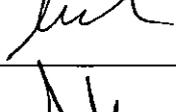
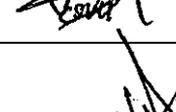
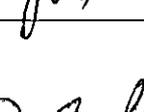
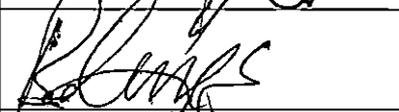
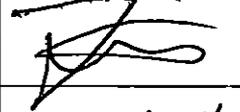
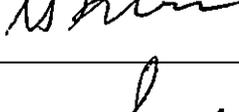
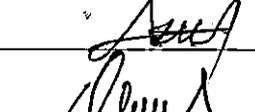
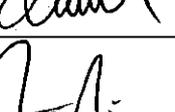
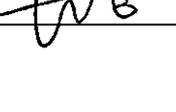
Ancak mevcut uygulamada Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 27. maddesi, ilkokulu bitiren görme engelli öğrencilerin 5. sınıftan itibaren engelliliği olmayan akranlarıyla tam zamanlı kaynaştırma içinde eğitim görmelerini öngörmektedir. Bu yönetmelik hükmü, yukarıdaki yasal emirlere açıkça aykırıdır. Hukuk sisteminde yönetmelikler, kanun ve KHK hükümleriyle çelişemez; normlar hiyerarşisi gereği alt düzenlemeler üst düzenlemelerin yerini alamaz. Mevcut düzenleme, eğitim hakkının özüne dokunan bir sınırlama teşkil etmekte; engelli öğrenciler için ayrılması gereken sınıfların açılmaması sonucunu doğurmaktadır.

Bu durumun somut bir örneği, Adıyaman'da yaşayan ileri düzey görme engelli Doğa Ronya Gezer olayında görülmektedir. Ronya'nın ailesi, Adıyaman'da ilköğretimi bitiren kızları için görme engellilere yönelik özel eğitim sınıfı açılmasını talep etmiştir. Ancak Adıyaman'da görme engelliler okulu veya sınıfı bulunmaması ve yönetmeliğin "5. sınıftan itibaren kaynaştırma" hükmü gerekçe gösterilerek bu talep reddedilmiştir. Oysa Ronya'nın 1. ve 2. sınıfta kaynaştırma öğrencisi olarak karşılaştığı eğitim deneyimi ağır travmaya yol açmış, mevcut uygulama çocuğun eğitim hakkının fiilen kısıtlanması anlamına gelmiştir. Üstelik Adıyaman'da kalabalık, genel eğitim ortamında yeterli özel eğitim desteği ve materyali sağlanamazken; Doğa'nın diğer illerdeki akranları birkaç kişilik özel sınıflarda, ücretsiz servis ve uygun araç-gereçlerle eğitim görmektedir. Bu durumda hem fırsat eşitliği ihlali hem de eğitim hakkının gerektirdiği niteliklerin sağlanamaması söz konusudur.

Uluslararası yükümlülükler de engelli öğrencilerin ayrımcılığa uğramamasını ve ayrı tutulmamasını öngörür. BM Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme (MADDE 24), engellilerin genel eğitim sisteminin dışında tutulmamasını; parasız ve zorunlu temel eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasını hükme bağlar. Türkiye bu Sözleşme'ye taraftır ve yükümlülükleri gereği eğitim sistemini engellileri kapsayacak şekilde düzenlemek zorundadır. Tüm bu çerçevede, engellilerin eğitim haklarına erişimi hak temelli bir yaklaşım gerektirir: Eğitim yoluyla elde edilen kazanımlar, engellilerin onurlu, özerk ve tam katılımlı bir yaşam sürmesinin temel koşuludur. Engelli hakları bağlamında herkesin toplumsal yaşama eşit katılımı ve temel haklardan yararlanması sağlanmalıdır.

Yukarıda özetlenen hukuki, idari ve toplumsal sorunlar göz önünde bulundurularak; eğitim mevzuatındaki düzenlemelerin normlar hiyerarşisine uygunluğunu, yönetmeliklerle kanunlar

arasındaki çelişkileri, özel eğitim sınıfı altyapısını ve coğrafi dağılım eşitsizliklerini, ayrıca engelli öğrencilerle ilgili yerel ve merkezi uygulamaları teknik olarak incelemek, engelli öğrencilerin ortaokul ve lise düzeyinde eğitim hakkına erişimindeki engellerin kapsamlı bir şekilde araştırmak ve mevcut problemleri giderecek kalıcı önerileri geliştirilmek amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bir Araştırma Komisyonu kurulması önem arz etmektedir.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELI	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	